

Өнегел
ел есін,Ерен тұлғаға
ескертікші тақта орнатылса

Торғайдың осы кезеңдегі топтан озған жорғасы да, көсемі де, шешені де марқұм Орекен Алматылы ағамыз болатын. Ол кісі тірі болса 87 жасқа толар еді.

Өмірден озған аяулы азаматымызды мәңгілік еске алу үшін аруағына бас иіп, рухын құрметтеу жолында өзі тұрған үйдің қабырғасына ескерткіш тақта орнату паныз.

Ұлтымызда «өлі жебемей, тірі байымайды» деген, аталы сөз бар! Яғни, өмірден озған жақсыларымызды, жайсаңдарымызды, артында қалған ағайынның еске алып отыруы міндет. Торғай топырағынан талай жақсылар мен жайсаңдар шыққан, соның бірі, әрі бірегейі Орекен аға Алматылы болатын. Орекенмен қырық жылға жақын сыйлас-сырлас, дәмдес-ниеттес болдық. Ол кісіменен сұхбаттасу, әңгімелесу, пікірлесу – бір ғанибет болатын. Кез келген тақырыпқа әңгіме бастап, әрі қарай жүйелеп, таратып-талдап, тыңдарманның құлағына құйып отыратын. Әсіресе елдің, жердің тарихына, шежіресіне, өткені мен бүгінгіне өте жетік еді. Туған жерің мен руыңды атасаң жердің тарихын да, шыққан тегіңді де саралап, қолмен қойғандай айтып беретін. Болмаса әулетіңнен бір адамның атын атасаң, барша шежіренді тарататын тумысынан зерек-зерделі, теңдессіз қабілет иесі еді.

Оқығаны – тоқығаны көп, зерделі-зейінді, алғыр шешен азамат болатын. Кез келген ортада суырылып сөйлеп, отырған тыңдаушыны шашау шығармай, өзіне бағындырып, сөз арасын өлеңмен өрнектеп, әзілмен әдіптеп, сұлу да, сыпайы қазақы қалжыңмен өзіне тартып отыратын. Орекен аға, әңгіме айтып отырғанда сөзін ешкім бөлмесе екен, көлденең сұрақ қоймаса екен деп, елендеп отыратын едік. Ол кісінің оқымаған кітабы, сыйлас-

паған жақсысы жоқ сияқты көрінеді маған. Сырт жерге барып – Торғайдан келдім десең, алдымен Орекен ағаның амандығын сұрайтын. Ағаның Қазақстанда танымайтын жақсылары жоқ. Ал, Орекенді білмейтін сырт азаматтары аз шығар. Ағамыз осы ғұмырында талай жақсылар мен жайсаңдармен сыйлас-сырлас болған. Ертеректе елге келген батыр ағамыз Қасым Қайсеновке Торғай аймағын аралатып, елдің – жердің тарихымен таныстырып, Орекен аға бірнеше күн бірге жүрген. Кетерінде батыр ағамыз: «Қарағым, Орекен, осындай қабілетпен, осындай өнермен, осындай теңдессіз энциклопедиялық біліммен Торғай даласына қалай сыйып жүрсің деген екен...».

Орекен ағамыздың туған Торғай топырағынан сыртқа кетпеуі, елін, жерін, ортасын, ағайын-туысын, ата-бабасының қаны тамған киелі топырақты қадірлегеннен болса керек. Орекен ағамыздың әкесі Алматы ағамыз тоғыз әйел алған екен. Ағамыздың елу алты жасында тоғызыншы анамыздан туған жалғыз ұлдың атын Орекен емес, Өрекен деп қойған екен. Ағамыздың бұлай атауы, қатарынан озық, ешкімнің деңгейі жетпейтін, Өр болсын! Еліне сыйлы азамат болсын, халқына қалаулы ұрпақ болсын деп, Алладан тілеп қойған есімі болар. Осыған лайық

Орекен ағамыз қатарынан бойы да, ойы да, өнері де, сөзі де, тұлғасы да артық болып туған азамат.

Барша ғұмырын елдің игілігіне, халықтың бірлігіне, ағайынның татулығына, жастардың тәрбиесіне арнаған адам. Текті Торғайдағы №1 «Құрметті азамат» атағын алған да Орекен аға. Кейіннен облыс әкіміне Торғайдың құрметті азамат атағын берерде Орекеннің №1 деген атағына 3 санын қосып 13 деп өзгертіп басыға жағынудың оңай жолын тауып, өр азаматты көзі тірісінде 13 орынға жылжытты. Одан Орекеннің беделі де, абыройы да төмендемеді, қайта асқақтай түсті.

Арқалық қаласына көшіп келгеннен кейін Орекенге деген құрмет пен ізет аса ұлғайды. Өмірден озғанға дейін, 80-нен асқан азамат осы қалада өткен барлық шараның басы-қасында болды. Тек, сөз бастап қоймай, жастарға тәрбие үйретті, көсемдік көрсетті, шешендік көрсетті, отанды сүюді, мемлекетті құрметтеуді насихаттады. Осындай кездесулерде сөз кезегі кешігіп тимей қалса, ағамыздың арқасы құрысып, мазасы кетіп, бәйге атындай тыпыршып отыратын. Осы кезде сөз берілсе, ауыздықпен алысқан тұлпардай ағамыз қара сөздің майын ағызып, арасын өлеңмен өріп, кем-кетігін жымдастырып, тыңдаушының аузын аштырып, таңдайын қақтырып отыратын.

Осындай асыл азаматымыз бүгін ортада жоқ. Сондықтан, осындай асыл азаматтарымызды келешек ұрпаққа насихаттау, жақсының жақсылығын айту, рухына бас иіу, аруағына дұға бағыштау, аяулы атын еске сақтау мақсатында оның атына ескерткіш тақта орнату бүгінгі артындағы ағайынның парызы. «Өлі жебемей, тірі байымайды» деген аталы сөзді ұмытпайық, ағайын. Алла Орекен ағамызға иман, халқымызға береке-бірлік, отбасына амандық-саулық берсін деп тілейік!

Шәптібай БАЙДІЛДИН

Жастарды былай қойғанда, жасамыстардың ишал, қария, қарт, ақсақал деген қаз сөздердің бір-бірі айырмашылықтары екенін біле берме Айырмашылықтары жоқ деп түсінеді. Сондықтан да, егд тартқан ер адамға жоғарыда көрсеті сөздердің бірін ай салады. Көбіне ш: сөзі қолданылаты жасырын емес. О кейбір кісілерге р туғызатыны да ра

Ал, өз заманы елге мәшһүр бол ақын, өзі жыршы, ә молда Зекеңнің Ахм кісі шал деген ада шалқаңнан түскір: екен.

Олай болса, ша пәлендей тәуір сөз (ны. Бұл жасамыс я төменгі сатыдағы я сөз де, ал жоғарғы са сына ақсақал деген і

Адамдар ауылын меттісін де, қадір еліміздің ақсақалы отыратыны тегін керек.

Ал, жеке басын сиеті, елдің мүдді тымен астасып жа сақалдың атақ- еселей түсетіндігі ж

Мен осындай жа қатарынан өзінің б гімен, қазақи салт лер мен ұлтқа тән сын бойына жинал кезінде аудан жаст ымының, кәсіпода мының жетекшісі (басқарып) ауданн шаруашылықтарығ тия ұйымдарына шілік жасаған, қаза ның тарихта алат мен салт-дәстүрін насихаттай білген Алматылының еңбе ше атасам, осы м оқыған әрбір жан піліп, риза болып